

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1933

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Γ.Δ. της Κ.Ε.Ι.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

καὶ ἀπελπιστικώτερη. Ἐπιτέλους, στὴν «πνευματικὴ ἐπαρχία τῆς Γαλλίας» κάτι μαθαίνουμε γιὰ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς καὶ τὰ φιλολογικὰ ρεύματα ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἐργασία τους. Διαβάζουμε μερικὰ μυθιστορήματα καὶ διηγήματά τους σὲ μεταφράσεις ποὺ γίνονται βιβλία ἢ ἐπιφυλλίδες σ' ἐφημερίδες, βλέπουμε στὸ θέατρο τὰ ἔργα τους, συγκρατοῦμε μερικὰ ὀνόματα. Καὶ μεγαλώνουμε τὴν... ἀμάθειά μας.

Γιὰ τίς ἄλλες ξένες λογοτεχνίες δὲν κάνουμε οὐτ' αὐτό. Ἀμέτρητοι λογοτέχνες προσπαθοῦν στὴ Γερμανία, στὴν Ἀγγλία, στὴ Ρωσία, στὴν Ἰταλία, στὶς σκανδιναυϊκές χώρες, νὰ ἐκφράσουν τίς ἀγωνίες τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀνανεώσουν τὰ διύφορα λογοτεχνικά εἶδη, νὰ δώσουν κάτι νέο. Στὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουμε εἶδησιν. Κι' αὐτὸ ἂν μπορῆ νὰ θεωρηθῆ ὑπερβολή, εἶναι ὀπωσδήποτε ἀναντίρρητο πως μαθαίνουμε πολὺ λιγώτερα πράγματα γιὰ τὴ γερμανικὴ λ.χ. λογοτεχνία παρὰ γιὰ τὴ γαλλικὴ, καὶ πὼς ἀγνοοῦμε ἐντελῶς Ἀγγλοὺς ἢ Νορβηγούς ποὺ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ἀξίζουν πρὶν πολὺ ἀπὸ τοὺς ἐπιφυλλιδογράφους ποὺ γίνονται γνωστοὶ χάρις εἰς τὴ γλῶσσα ποὺ «ἔκαμε περισσότερες κατακτήσεις ἀπὸ τὸν Καρολομάγνο».

Δὲν ξεχνᾶμε τίς προσπάθειες παλιῶν καὶ νέων λογοτεχνῶν μας ποὺ ἐμελέτησαν καλὰ τίς σπουδαιότερες ξένες λογοτεχνίες καὶ μὲ ἔργα πεζὰ καὶ ἔμμετρα θέλησαν νὰ τίς γνωρίσουν στοὺς μορφωμένους μας. Θὰ μπορούσε μάλιστα νὰ πῆ κανεὶς ὅτι ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία μερικῶν λογοτεχνῶν μας, προπάντων τῆς περασμένης γενεᾶς, βοήθησε γιὰ νὰ δημιουργηθῆ σ' αὐτὸν τὸν τόπο πνευματικὴ ζωὴ ἀποτελεσματικώτερα ἀπὸ τὰ «πρωτότυπα» τῶν περισσοτέρων ποιητῶν καὶ πεζογράφων μας. Καὶ τώρα, βέβαια, ἡ προσπάθεια αὐτὴ, ποὺ θέλει κ' ἡ «Νέα Ἔστια» νὰ τὴν ἐνισχύσῃ μὲ τὴ συστηματικὴ παρουσίαση ξένων πεζογράφων, συνεχίζεται. Ἀλλὰ ὅς μὴ γελιόμαστε. Ξέρουμε τόσο λίγο τίς ξένες λογοτεχνίες, — ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γαλλικὴ, — ὥστε ἡ ἀπονομή τοῦ Νόμπελ εἶναι συχνὰ γιὰ μᾶς ἕνας πολὺ δυσάρεστος αἰφνιδισμός. Ἀκοῦμε γιὰ πρώτη φορὰ τὰ ὀνόματα λογοτεχνῶν ποὺ τὸ παίρνουν καί, φυσικά, δὲν ἔχουμε διαβάσει οὔτε μιὰ σελίδα τους.

Ἀπὸ τὴ διδασκαλία, λοιπόν, τῶν ξένων φιλολογιῶν στὸ Πανεπιστήμιο, τὸ κέρδος θὰ εἶναι μεγάλο. Κι' ὅσοι προσπαθοῦν ν' ἀνοίξουν τὸν πνευματικὸν μας ὄριζοντα, ἔχουν τὴν ὑποχρέωση ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ νὰ γίνουν οἱ ἀπαραίτητες ἐδρες.

Π. Χ.

Ἡ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Παραμύθι

Γεννήθηκε, πᾶνε τόσα καὶ τόσα χρόνια, σὲ κάποιον μακρονδὸ χωριὸ τῆς Ἠπείρου. (Τὸ ὄνομά του δὲ θ' ἄλλαζε τίποτα στὴν ἱστορία μας. Καὶ γιὰ νὰ τὸν ὀνοματίσουμε; Μήπως ἔχουνε ποτέ τους ὄνομα τὰ πρόσωπα τῶν παραμυθιῶν;).

Ἔιχε τὴν τύχη νὰ σπουδάσει θεολογία, χρόνια, «νὰ τελειοποιήσῃ στὴν Εὐρώπῃ τίς σπουδές του». Ἄς τὸν φαντασθοῦμε, παλικάρη, βυ-

θισμένο μέσα στὰ Εὐαγγέλια, νὰ ξαναζεῖ τὸ θεῖο κήρυγμα μὲ τοὺς Πατέρες συντροφιά· κι ἄς τὸν ζηλέψουμε. Ἄς τὸν ζηλέψουμε, γιὰτὶ ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς ἀκριβὴ καὶ ἀγάπημένη πολυτέλεια, ἐκεῖνο ποὺ μᾶς δίνεται νὰ χαίρομαστε μοναχὰ στίς ὥρες τῆς σχολῆς μας, ἢ πάντα μακρονὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, τοῦ εἶταν ἐκεῖνου ἐπάγγελμα καὶ ὑποχρέωση. Ἦ μεγάλη χαρὰ, νὰ μὴ χωρίζεις ἔτσι τὴ ζωὴ σου σὲ δύο, καμιά κρυφὴ ἐρωμένη νὰ μὴ σὲ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ προκαθορισμένο καθῆκον σου! Καὶ πόσο μεγαλώνει μιὰ τέτοια χαρὰ, ὅταν ἀπὸ τὸ ὑλικὸ ἐπίπεδο, τὸ πεπερασμένο, τὴ μεταφέρεις στὸ ἀπέραντο ἐπίπεδο τῆς ψυχικῆς σου ζωῆς! Τὸ μυαλό του δὲν κουραζόταν σὲ στεῖρες γιὰ τὴν ψυχὴ του μαθηματικὴς, νομικῆς, γιαιτρικῆς μελέτης... Ἐσπούδαζε, καὶ μαζὶ ἐκαλλιεργοῦσε τὴν ψυχὴν του· καλλιεργοῦσε τὴν ψυχὴν του καὶ τοῦτόχρονα ἐσπούδαζε...

* *

«Εὐλογεῖτε, ἐδιάβαζε, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταράσθε»· «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», «καὶ ἂν φωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ παραδῶ τὸ σῶμα μου ἵνα κενθῆσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι». Κάθε μέρα μεθοῦσε στὰ λόγια τῆς Καινῆς Διαθήκης, στὸ λόγο τῆς Ἀγάπης, ποὺ ἔρχεται καὶ ξανάρχεται ἐπίμονα στὸ στόμα τοῦ Δασκάλου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Κατόπιν ἔβλεπε τὴ σταύρωση τῆς Ἀγάπης. Καὶ ὕστερα τὴν ἀγάπην νὰ κατεβαίνει στοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ γίνεται πρῶτα κοινοκτημοσύνη, κ' ὕστερα «πτωχοτροφία» καὶ «ξενοδοχία» καὶ «παρθενοκομία». Καί, σχόλια στίς ὥραϊες πράξεις τῆς πατερικῆς φιλανθρωπίας, ἐδιάβασε τὰ ὠραῖα, τὰ φιλιάνθρωπα καὶ εἰρηνευτικὰ λόγια τῶν πατέρων, ἐγνώρισε τὴ μακραίωνη εἰρηνευτικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐγνώρισε τὸν Ἅγιον Μαρτῖνο νὰ καταθέτει, τὴν παραμονὴ τῆς μάχης, τὰ ὄπλα του στὰ πόδια τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ νὰ τοῦ λέει: «εἶμαι στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ· δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ σύρω τὸ σπαθί». Καὶ ἄλλους, πλῆθος στρατιῶτες, ποὺ ἐμαρτύρησαν γιὰτὶ δὲν ἠθέλαν νὰ πολεμήσουν, γιὰτὶ δὲν ἠθέλαν νὰ σηκώσουν τὸ ὄπλο μιὰ καὶ γνώρισαν τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰησοῦ.

* *

Ἐπειτα, ἔγινε καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο. Τὰ ὠραῖα λόγια, τὰ ἔργα ποὺ εἶχε γνωρίσει φοιτητῆς, τώρα τοῦ ἦταν ἀγαπημένο χρέος νὰ τὰ διδάσκει. Κι' ἐμάθαινε στὰ παιδιά χριστιανικὴ ἠθικὴ. Ἄς τὸν φαντασθοῦμε τώρα, δευτέρου φορὰ, νὰ ἐτοιμάζει τὸ μάθημά του, νὰ τὸ διδάσκει γεμάτος μυστικὴ χαρὰ: «μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη»· νὰ δείχνει τὴν Ἐκκλησίαν δύναμι πολιτισμοῦ καὶ εἰρήνης, ποὺ κατέλυσε τὴ σκλαβιά, ποὺ κατέλυσε τὰ βασανιστήρια, ποὺ πολεμᾷ τὴν ἀρπαγὴν, τὴν τοκογλυφίαν, ποὺ εἶναι στήριγμα τοῦ ὀρφανοῦ καὶ παραστάτης τῆς χήρας.

Μὰ πὼς, μέσα σὲ λίγες ἀράδες, νὰ διηγηθεῖς ἐνενηντα πέντε χρόνων ζωὴν χριστιανικὴν, μὲ τίς ἀνθρώπινες χαρὲς τῆς καὶ τοὺς ἀνθρώπινους πόνους; — Εἶδε γύρω του ν' ἀνθίζει τὸ σπιτικό

του, ἡ πολιτεία τὸν ἐτίμησε ξανά καὶ ξανά, τὸ Πανεπιστήμιο τὸν ἐτίμησε, σύμβουλός τους αὐτὸς ἦταν πάντα στὰ μεγάλα ζητήματα ὅσα τύχαινε νὰ παρουσιασθοῦν. Γιὰ ὅλα πονοῦσε, γιὰ ὅλα φρόντιζε ὅ,τι ἦταν χριστιανισμός: ζητήματα δογματικά, ἐπιστημονικά, πρακτικά, ἐκπαιδευτικά, ἠθικά, ὅλα τὸν ἀπασχολοῦσαν· πονοῦσε νὰ βλέπει χωρισμένες τὶς Ἐκκλησίες, κι' ἐβλέπε μὲ λύπη πόσο μεγάλα ἐμπόδια δυσκολεύουν τὶς ἐνώσεις τους.

* * *

Ὅπως εἶναι ἐπόμενο, διπλά σεις μεγάλες γνώσεις του, ἠῦξανε καὶ ἡ πείρα του μεγάλη· εἶπαμε πὼς ἔζησε ἐνενηντὰ πέντε χρόνια. Στὰ χρόνια του ἐπάνω γεννήθηκαν καὶ πέθαναν αὐτοκρατορίες καὶ βασιλεία. Γουφέκισαν αὐτοκράτορες παντοδύναμους καὶ ἄλλους ἀδύνατους. Ἰδρύθηκαν βασίλεια, γκρεμίστηκαν θρόνοι, ἰδρύθηκαν δημοκρατίες. Λολοφονήθηκαν πρίγκιπες καὶ βασιλιάδες. Ἐγιναν ἐπαναστάσεις αἱματηρές κι' ἀνώδυνες. Ἐγιναν πόλεμοι πολλοὶ καὶ τρομεροὶ, πὸν πάντα τοὺς ἐβλεπαν οἱ ἄνθρωποι μὲ φρίκη καὶ τοὺς ἠθελαν νὰ εἶναι οἱ τελευταῖοι (μὰ πάλι ξανάρχιζαν). Στὸν καιρὸ του ἔζησαν μεγάλοι φιλόσοφοι, ὁπαδοὶ τοῦ πολέμου, ἀντίμαχοι τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐχθροὶ τοῦ πολέμου καὶ ὑμνητὲς τοῦ χριστιανισμοῦ, γεννήθηκαν, ἔγραψαν, πέθαναν, κι' ἐκεῖνος ἐζούσε πάντα καὶ μελετοῦσε. Θεωρίες φοβερὲς γεννήθηκαν στὰ χρόνια του, ἀνθίσαν κι' ἔσβυσαν. Ἀνακαλύψεις κι' ἐφευρέσεις τέτοιες ἔγιναν πὸν ἄλλαξαν τὴν ὕψη τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ἐγνώρισε τουλάχιστον τρεῖς «κρίσεις» τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Τέτοια μεγάλη πείρα τῆς ἀσταθείας τῶν γήινων πραγμάτων τοῦ ἐδόθηκε νὰ ἀποκτήσει.

* * *

Ὅμως ἐρχόταν ἡ ὥρα πιά ὅπου τὴ σοφία του ὅλη καὶ τὴν πείρα θὰ τὴν ἀπέθετε στὰ πόδια τοῦ Κυρίου. Γνωρίζοντα; πὼς ὁ Θεὸς «ἐλάρον δότην ἀγαπᾷ», θὰ θέλησε μὲ μιὰν ἀκόμη μεταθανάτια πράξη ἀγαθὴ νὰ ἐλαφρώσει τὸ βαρὺ δρόμο τῆς σωτηρίας, θὰ θέλησε κάτι, «τὸ περιττὸν τοῦ πλούτου», νὰ τ' ἀφήσει γιὰ κάποια ἀγαθοεργία.

Ἄς τὸν φαντασθοῦμε, λοιπόν, μιὰ τρίτη φορά, νὰ βασανίζεται ἀπὸ τὴ σκέψη αὐτή. Τότε βέβαια θὰ ἄρχισαν νὰ προστρέχουν στὴ μνήμη του θύμησης ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ τὰ λόγια τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἀπὸ τὰ φοβερὰ διδάγματα τῆς ἄμμεσης ἐμπειρίας. Ἡ δυστυχία γύρω του, ἡ ἀρρώστεια, ἡ φτώχεια, χτυποῦσε ἀλύπητα τοὺς ἀδελφούς του· ἀκόμη δὲν εἶχαν στεγνώσει τὰ δάκρυα τελευταίων πολέμων, ἀκόμη δὲν εἶχαν κλείσει οἱ πληγές τους. Ἡ φιλανθρωπία ζητιάνευε. Κι' ἐκεῖνος συλλογιζόταν: μποροῦσε ν' ἀφήσει κάτι στὸ ὄρφανοτροφεῖο, στὸ βρεφοκομεῖο, στὸ μαιευτήριον, σὲ νοσοκομεῖα, σὲ κλινικὲς· μποροῦσε νὰ ἀφήσει κάτι γιὰ τοὺς φτωχοὺς τοῦ σπιτιοῦ του — κάθε παλιὸ σπίτι ἔχει τοὺς φτωχοὺς του, — κάτι γιὰ τοὺς φτωχοὺς τῆς ἐνορίας (τὸ κάτι αὐτό, τὸ ἀνάλογο μὲ τὰ μέ-

σα του). — Πάλι, ἐπειδὴ κι' ἄλλα ἔργα χριστιανικά ὑποφέρουν στοὺς καιροὺς αὐτούς, μποροῦσε νὰ τ' ἀφήσει γιὰ μιὰ ἐκκλησία, γιὰ ἓνα μοναστήρι, νὰ τ' ἀφίσει ἀνάθημα στὸν προστάτη του ἅγιο. — Μποροῦσε νὰ τ' ἀφήσει σὲ κανέναν ὄργανισμό εἰρηνοποιό. — Μποροῦσε κι' ὅλα — ἀφοῦ, ἐδῶ πὸν τὰ λέμε, ἡ ἐπιστήμη δὲν πλουτίζει τοὺς ἀνθρώπους τῆς — νὰ τ' ἀφήσει κι' αὐτὰ στοὺς δικούς του, καὶ τοῦτο ἅγιο ἔργο θὰ ἦταν. Τὰ γύριζε, τὰ γύριζε ὅλα στὸ μυαλό του, καὶ τέλος εὗρηκε τί θὰ τὸ ἔκανε «τὸ περιττὸν τοῦ πλούτου» τοῦ ὁ καθηγητῆς τῆς θεολογίας:

Τὸ ἄφησε στὴν Κοινότητα τῆς πατρίδας του, γιὰ ν' ἀγοράσει ντουφέκια καὶ νὰ γυμνάζονται, μ' αὐτὰ, τὰ πατριωτάκια του στὴ σκοποβολή.

Ἐπιμύθιο:

«... Πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.»

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΙΤΑΛΙΑ

Leo Ferrero

(1903 - 1933)

Μὲ τὸν αἰφνίδιο καὶ τραγικὸ θάνατο τοῦ Λέο Φερρόρο, ἡ σύγχρονη ἰταλικὴ λογοτεχνία χάνει ἓναν ἀπὸ τοὺς νέους συγγραφεῖς στοὺς ὁποίους ἐστήριξε τὶς μεγαλύτερες ἐλπίδες. Γιὸς τοῦ διασημοῦ δημοσιολόγου Γουλιέλμο Φερρόρο, εἶχε δώσει ὡς τώρα μερικὰ ἔργα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα κ' ἐτοίμαζε ἓνα «δοκίμιο», «Ὁ Πασκάλ ξαναδιαβασμένος στὸ Μεξικό», ὅταν βρῆκε τὸ θάνατο ἀπ' αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα στὸ Σάντια - Φέ. Μόλις τριάντα χρονῶ, εἶχε γράψει βιβλία περίφημα γιὰ τὴν παρατηρητικότητα τους καὶ τὰ προβλήματα πὸν ἀνακινούσαν, ὅπως: «Παρίσι, τελευταῖο μοντέλλο τῆς Δύσεως», «Ὁ Λεονάρδος Ντὰ Βίντσι» μὲ πρόλογο τοῦ Πῶλ Βαλερύ, πὸν ἔγραψε μερικὲς ἀπὸ τὶς ὡραιότερες σελίδες του.

«Ὅταν τὸν πρωτοεῖδα — γράφει ὁ φίλος του μυθιστοριογράφος Πιερ Ζανερὲ — ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, στὴ Φλωρεντία, στὸ μικρὸ σαλόνι τοῦ πατέρα του, πὸν τὸ στόλιζε μιὰ θαυμαστὴ χάλκινη «Νίκη τῆς Σαμοθράκης», μὲ τράβηξε πρὸς τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο ἀπ' ὅπου φαινόταν τὸ κυπαρίσσι καὶ οἱ βαλανιδιές, καὶ μοῦ εἶπε τὴ φράση αὐτή, γεμάτη ἀπὸ νεανικὴ εὐλικρίνεια: «Ἄν γράφω, ἂν γράφουμε, δὲν εἶνε γιὰ νὰ νοιώθουμε νὰ μᾶς πιέζει ὁ ἐσωτερικὸς μας κόσμος;»

Ὁ Λέο Φερρόρο ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνήσυχα πνεύματα τῆς ἐποχῆς μας κι' ἀπὸ τὰ πιὸ εὐρωπαϊκά, ἀπὸ ἐκεῖνα δηλαδὴ πὸν τίποτα ἀνθρώπινο δὲν τοὺς εἶνε ξένο, πὸν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ ἄλυτα ὡς τώρα προβλήματα τῆς δυστυχισμένης ἀνθρωπότητος, πὸν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση ἀνωτέρων ἰδανικῶν καὶ γιὰ τὸ καλὸ